

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 6 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko, Algirdo Taminsko (pranešėjas) ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo R. M. kasacinį skundą dėl Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 9 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovą R. M., M. I., I. A. ieškinius atsakovei viešajai įstaigai Krepšinio klubui „Lietkabelis“ dėl visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimų pripažinimo negaliojančiais, nuostolių atlyginimo, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, R. K., K. M..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių asmens pašalinimo iš viešosios įstaigos dalininkų sąlygas ir tvarką, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovas R. M. kreipėsi ieškiniu į teismą, prašydamas: pripažinti negaliojančiais atsakovės VŠĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (toliau – ir atsakovė, Klubas) neeilinio visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimus – 2019 m. balandžio 19 d. sprendimą, kuriuo buvo pakeisti atsakovės įstatai, 2019 m. liepos 17 d. sprendimą pašalinti ieškovą R. M. iš Klubu; priteisti ieškoviui iš atsakovės 12 536 Eur žalos atlyginimą, 5 proc. dydžio metines palikšanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
- Nurodė, kad dalininkų susirinkimo 2019 m. balandžio 19 d. sprendimu naujoje Klubu įstatų redakcijoje buvo įtvirtintas Klubu dalininkų pašalinimas iš Klubu, o tai prieštarauja imperatyvioms įstatymų normoms, protingumo ir sąžiningumo principams. Teigė, kad dalininkų nuosavybė yra neličijama ir gali būti paimama tik įstatymo pagrindu bei už tai tinkamai atlyginama, tačiau Klubu įstatų 22 punkte nenurodyta, kad už klubo dalininkų teisių paėmimą dalininkų teisių savininkui turi būti atlyginama. Dalininkų susirinkimo 2019 m. liepos 17 d. sprendimas pašalinti ieškovą R. M. iš Klubu priimtas nenustačius jokių ieškovo neteisėtų ir Klubui žalą darančių veiksmų, t. y. nesant jokiame Klubu įstatų 22 punkte (jeigu jis būtų pripažintas galiojančiu) įtvirtintam pagrindui pašalinti Klubu dalininką iš Klubu, kadangi ieškovas neatliko jokių veiksmų, kurie kenktų Klubu ir krepšinio sporto reputacijai, jį diskredituotų ir sukeltų Klubui didelę žalą. Iš sprendimo motyvų matyti, jog jis grindžiamas aplinkybėmis, atsiradusiomis iki naujos Klubu įstatų redakcijos, kurioje buvo įtvirtintas Klubu dalininkų pašalinimo iš Klubu institutas, registravimo viešame registre dienos. Taigi, priimdamas sprendimą, Klubu visuotinis dalininkų susirinkimas Klubu įstatų 22 punktą taikė atgaline data. Ieškovas R. M. nurodė, kad dėl neteisėto pašalinimo iš Klubu dalininkų patyrė 12 536 Eur nuostolių negautų pajamų forma, nes 2019 m. birželio 3 d. sudarė Klubu dalininko teisių pardavimo sutartį su I. K., pagal kurią jo turėtos dalininko teisės I. K. pereis nuo sutartyje nustatytos kainos sumokėjimo momento. Po 2019 m. liepos 17 d. atsakovės sprendimo priėmimo ieškovas informavo I. K. apie negalėjamą įvykdyti sutartį, o I. K. pranešė apie vienašalį sutarties nutraukimą.
- Ieškoviui M. I., I. A. kreipėsi su ieškiniu į teismą, prašydam: pripažinti negaliojančiais atsakovės visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. liepos 17 d. sprendimus dėl jų pašalinimo iš Klubu; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Nurodė, kad sprendimai dėl jų pašalinimo iš atsakovės dalininkų prieštarauja protingumo principui, nes ieškoviui buvo pašalinti tuo metu, kai jie jau nebuvo atsakovės dalininkais. M. I. nurodė, kad 2019 m. liepos 2 d. savo dalininko teises perdėdo K. M., o I. A. 2019 m. liepos 11 d. Klubu dalininko teisių dovanojimo sutarties pagrindu savo teises padovanojo R. K.. Teigė, kad apie tai atsakovė buvo informuota. Nurodė, kad sprendimai priimti norint pašalinti Klubu dalininkui S. G. neįtikinamus atsakovės dalininkus. Jeigu teismas dėl kokių nors priežasčių nuspręstų, jog ieškoviui buvo Klubu dalininkais 2019 m. liepos 17 d. vykusio susirinkimo metu, ieškoviui prašė laikyti, kad pašalinus iš Klubu dalininkų buvo atimta jų nuosavybė – dalininkų teisės. Tvirtino, kad atsakovės visuotinis dalininkų susirinkimas neturėjo kompetencijos priimti sprendimų dėl jų pašalinimo iš Klubu dalininkų, o juos priimdamas, viršijo teisės aktų ir įstatų suteiktus įgaliojimus. Nurodė, kad sprendimai buvo gręsti aplinkybėmis, kurios atsirado iki to momento, kai Klubu įstatų naujoje redakcijoje buvo įtvirtintas Klubu dalininkų pašalinimo institutas. Teigė, kad jie neatliko veiksmų, kurie kenktų atsakovės ir krepšinio sporto reputacijai, jį diskredituotų ir Klubui sukeltų žalą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Panevėžio apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimu ieškovo R. M. ieškiniu reikalavimus tenkino iš dalies: pripažino negaliojančią neeilinio visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. balandžio 19 d. sprendimo dalį, kuria patvirtinta Klubu įstatų 22 punkto sąlyga „<...> Dalininką pašalinus iš įstaigos jo sumokėtas įnašas negrąžinamas. <...>“, pripažino negaliojančiu neeilinio visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. liepos 17 d. sprendimą dėl R. M. pašalinimo iš Klubu.
- Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad nors 2019 m. balandžio 19 d. priimti Klubu įstatų pakeitimai (dėl dalininkų pašalinimo) buvo nukreipti prieš ieškovus, tačiau dalininkų pašalinimo iš viešosios įstaigos instituto įtvirtinimas Klubu įstatuose pats savaime nėra neteisėtas ar prieštaraujantis protingumo ar sąžiningumo principams. Tačiau teismas pabrėžė, kad Klubu įstatuose įnašai yra jų nuosavybė, kurią jie gali perduoti ar kitaip perleisti kitiems asmenims. Dėl šios priežasties teismas konstatavo, kad visuotinio neeilinio Klubu dalininkų susirinkimo sprendimo dalis, įtvirtinusi Klubu įstatų 22 punkto sąlygą dėl įnašo negrąžinimo, pašalinus dalininką iš Klubu, prieštarauja konstituciniams nuosavybės neličijamumo principui, konvenciniam nuosavybės apsaugos principui ir pripažintina negaliojančia.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad Klubu 2019 m. liepos 9 d. pranešimu šaukti 2019 m. liepos 17 d. neeilinį visuotinį Klubu dalininkų susirinkimą buvo pateikta darbotvarkė, jos 6 klausimu pasiūlytas nutarimo dėl R. M. pašalinimo iš Klubu dalininkų projektas. Jame nurodyta, kad R. M.: Klubu vardu su UAB „Omega action“ sudarė fiktyvią sutartį, kurios pagrindu nuo 2017 m. rugpjūčio iki 2018 m. gegužės mėnesio Klubas už fiktyvias paslaugas sumokėjo virš 42 000 Eur; kaip dalininkas nesinėję jokių veiksmų Klubu finansinei padėčiai gerinti, nors 2019 m. birželio 26 d. įvykusio eilinio visuotinio Klubu dalininkų susirinkimo metu buvo žinomas grynas Klubu nuostolis; tikslingai palaikyti M. I. ir I. A. prieš Klubą nukreiptus veiksmus, remia M. I. kenkėjišką veiklą, derina su juo asmeninius savanaudiškus tikslus, savo tikslus įgyvendina kitame krepšinio klube, pažeisdamas lojalumo ir veikimo Klubu naudai ir interesais principus.
- Pirmosios instancijos teismas vertino, kad neeilinio visuotinio klubo dalininkų 2019 m. liepos 17 d. susirinkimo darbotvarkėje pateiktame nutarimo projekte bei susirinkimo protokole išvardyti R. M. veiksmai negalėjo būti pagrindas pašalinti jį iš Klubu dalininkų. Padarė išvadą, kad ieškovo R. M. reikalavimas pripažinti sprendimą dėl jų pašalinimo negaliojančiu yra pagrįstas. Minėtas išvadas teismas padarė įvertinęs, kad aplinkybės, susijusios su sutarties su UAB „Omega action“ pasirašymu ir jos vykdymu, įvyko iki dalininkų pašalinimo iš įstaigos sąlygų ir tvarkos įtraukimo į Klubu įstatus, todėl Klubu įstatų 22 punktą, kaip reglamentuojantį dalininkų ir viešosios įstaigos civilinius santykius, negali būti taikomas atgaline data vertinant ieškovo veiksmus. Nurodė, kad atsakovės deklaruota Klubui padaryta didelė žala visų ieškovų veiksmams taip pat grindžiama iki Klubu įstatų pakeitimų įregistravimo Juridinių asmenų registre dienos (2019 m. balandžio 25 d.) buvusiomis aplinkybėmis. Teismas nesutiko su atsakovės teiginiais, ir vertino, kad byloje pateikti straipsniai iš interneto portalų, publikuoti 2018 m. spalio – 2019 m. vasario mėnesiais, nepateko į laikotarpį nuo Klubu įstatų pakeitimų įregistravimo iki neeilinio visuotinio Klubu dalininkų 2019 m. liepos 17 d. susirinkimo darbotvarkės išsiuntimo dalininkams. Atsižvelgę į tai, kad Klubu įstatuose nėra įtvirtintos pareigos dalininkams gerinti Klubu finansinę padėtį, Nurodė, kad tai, jog 2018 metus Klubas baigė turėdamas daugiau nei 300000 Eur grynojo nuostolio, automatiškai nelemia dalininko pareigosintis priemonių finansinei Klubu padėčiai gerinti. Laikė neįtikinama aplinkybę, kad R. M. darbas kitame klube paneigė jo lojalumą Klubui. Pažymėjo, kad Klubu įstatai ntvirtino jokio draudimo Klubu dalininkui dalyvauti kito sporto klubo veikloje. Atsakovės teiginius dėl R. M. palaikymo ir M. I. kenkėjiškos veiklos prieš Klubą rėmimo, sprendimų derinimo, siekiant kenkti Klubui, įgyvendinant asmeninius savanaudiškus tikslus, pripažino nepagrįstais įrodymais. Nurodė, kad teisijų gynimas teismo keliu nelaikomas kenkėjiška veikla.
- Pasiskųdamas dėl 12 536 Eur nuostolių atlyginimo, teismas vadovavosi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) nuostatomis, reglamentuojančiomis civilinės atsakomybės atsiradimo sąlygas. Teismas įvertino, kad pagal 2019 m. birželio 3 d. sudarytą Klubu dalininko teisių pardavimo sutartį Klubu dalininko teisių pirkėjas I. K. per 3 mėnesius turėjo sumokėti sutarties kainą ir tik praėjus minėtam terminui ieškovas būtų įgijęs teisę reikalauti iš pirkėjo įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus, t. y. tikėtis gauti 12 536 Eur sumą. Nustatė, kad minėta sutartis vienašališkai nutraukta praėjus daugiau kaip 2 mėnesiams nuo jos sudarymo (2019 m. rugpjūčio 7 d.) ir nenustatytas realus pirkėjo ketinimas sumokėti sutarties kainą. Teismas padarė išvadą, kad sutartis 3 mėnesių terminas dalininko teisių kainai sumokėti negali patvirtinti realaus pirkėjo ketinimo įvykdyti sutartinius įsipareigojimus, nes terminas pakankamai ilgas ir numatyti visų aplinkybių, turinčių įtakos sutarties vykdymui, objektyviai neįmanoma. Nurodė, kad CK 6.204 straipsnio nuostatos skirtos išsaugoti sutarčiai pasikeitus aplinkybėmis, ir tik šalinis nepavykus susitarti dėl sutarties sąlygų pakeitimo galimas sutarties nutraukimas. Teismas konstatavo, kad 2019 m. birželio 3 d. sutarties šalys iš esmės nesiekė išsaugoti sutarties, t. y. jos realiai įvykdė: I. K., akcentavęs siekį būti Klubu dalininku, neprašė pakeisti sutarties sąlygų, šalys nesitarė dėl sutarties vykdymo sustabdymo (CK 6.240 straipsnio 3 dalis).
- Panevėžio apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimu ieškovų M. I. ir I. A. ieškiniu reikalavimus tenkino – pripažino negaliojančiais atsakovės visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. liepos 17 d. sprendimus dėl jų pašalinimo iš Klubu.
- Teismas pripažino, kad M. I., 2019 m. liepos 2 d. sudaręs Klubu dalininko teisių pardavimo sutartį, neteko Klubu dalininko teisių, perdėjęs jas K. M., o I. A. – nuo Klubu dalininko teisių dovanojimo 2019 m. liepos 12 d. sutarties sudarymo momento, padovanojęs dalininko teises R. K.. Teismas pažymėjo, kad nėra pareiktas joks savarankiškas reikalavimas nugnyti minėtas sutartis. Nurodė, kad nors Klubu įstatų 11.1 punkte nustatyta tvarka, kaip asmuo, įgijęs dalininko teises, tampa Klubu dalininku, tačiau vertino, jog tvarka aktualu dalininkų teisės įgyjimams tretiesiems asmenims, bet ne dalininkų teisės perdavimams ieškovams. Konstatavo, kad Klubu neeilinio dalininkų 2019 m. liepos 17 d. susirinkimo metu ieškoviui M. I. ir I. A. nebuvo Klubu dalininkais, todėl susirinkimui nebuvo pagrindo spęsti dėl jų pašalinimo iš Klubu dalininkų. Atitinkamai teismui nėra pagrindo vertinti, ar minėto dalininkų susirinkimo metu egzistavo M. I. ir I. A. pašalinimo iš Klubu pagrindai.
- Panevėžio apylinkės teismas 2020 m. spalio 1 d. papildomu sprendimu priteisė ieškovams jų patirtų bylinėjimosi išlaidų bylą nagrinėjant pirmą kartą apeliacinės instancijos teisme atlyginimą (Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 3 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimas panaikintas ir byla perduota nagrinėti iš naujo).
- Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovo R. M. ir atsakovės apeliacinius skundus, 2021 m. vasario 9 d. nutartimi Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimą paliko nepakeistą, Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. spalio 1 d. papildomą sprendimą patikslino.
- Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad 2019 m. balandžio 19 d. neeilinis visuotinis VŠĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ dalininkų susirinkimas nusprendė patvirtinti Klubu įstatų pakeitimus, kuriais, be kita ko, 22 punktu nustatė dalininkų pašalinimo iš Klubu sąlygas, tvarką. Pakeistų įstatų 22 punkte įtvirtinta, kad „Dalininkas gali būti šalinamas iš įstaigos esant šiems pagrindams (bet kuriam vienam iš jų): kai daugiau kaip vienerius metus nedalyvauja įstaigos veikloje, nevykdo dalininko pareigų, sistemingai pažeidinėja įstaigos įstatus, ar kitus teisės aktus, reglamentuojančius įstaigos veiklą, sistemingai pažeidinėja krepšinio sporte nusistovėjusias ir pripažintas tradicijas, garbingo žaidimo („fair play“) principus, kenkia įstaigos ir krepšinio sporto reputacijai, ją diskredituoja, įsikišę į teismo nuosprendžią yra pripažintas padaręs nusikalstamą veiklą ar padarė įstaigai didelės žalos. Dalininkas šalinamas iš įstaigos

dalininkų tarpo visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu, priimtu 2/3 (dvių trečiųjų) susirinkime dalyvaujančių dalininkų balsų dauguma. Dalininkas laikomas pašalintu ir netenka teisių ir pareigų nuo visuotinio dalininkų sprendimo priėmimo momento. Dalininką pašalinus iš įstaigos jo sumokėtas įnašas negražinamas.“

15. Įvertinęs minėtą įstatų 22 punkto, išskyrus dalies, kurią pirmosios instancijos teismas pripažino negaliojančia, atitiktį protingumo ir sąžiningumo principams, apeliacinės instancijos teismas vertino, kad nors Klubo prezidentas ir dalininkas turėjo tikslą susidariusią konfliktinę situaciją spręsti pašalinant ieškovus iš Klubu ir dėl to buvo reikalinga pakeisti statusus, nustatyti dalininkų pašalinimo iš Klubu atvejus bei tvarką, vien tokio tikslo turėjimas neužkirtų galimybės Klubu dalininkų susirinkime priimti sprendimą dėl įstatų pakeitimo ir atitinkamos dalininkų pašalinimo tvarkos nustatymo. Pažymėjo, kad įstatų 22 punkte nurodomi atvejai, kada dalininkas gali būti pašalintas iš Klubu, tiesiogiai nesiejami su pačiais ieškovais. Apeliaciniame skunde R. M. nenurodė, kokie konkrečiai dalininko pašalinimo atvejai neatitiktų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijų. Įvertinęs įstatų 22 punkte išvardytus atvejus, kada dalininkas gali būti pašalintas iš Klubu, ir atsivėlęs į Klubu veiklos pobūdį, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad dalininko pašalinimo klausimas spręstinas tik esant reikšmingiems pažeidimams, pakeitime taip pat nustatyta sudėtingesnė tokio sprendimo priėmimo tvarka, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad tai neatitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijų.
16. Apeliacinės instancijos teismas nesutiko su ieškovo R. M. argumentu dėl negalimumo taikyti įstatymo analogiją, nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai pripažino, jog viešoji įstaiga kaip juridinis asmuo yra panaši į asociaciją, todėl yra galima taikyti įstatymo analogiją. Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 7 punkte nustatyta, kad asociacijos įstatuose turi būti nurodyta naujų narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarka bei sąlygos, todėl, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai pripažino, kad ir viešoji įstaiga savo įstatuose gali nustatyti dalininkų pašalinimo iš įstaigos sąlygas bei tvarką. Priešingas aiškinimas keltų tokios situacijos susidarymą, kai viešosios įstaigos dalininkai savo veiksmais trukdo viešajai įstaigai įgyvendinti savo veiklos tikslus, tenkinančius viešuosius interesus, ir tai pažeistų ir visuomenės teisėtus lūkesčius gauti savo interesų patenkinimą iš viešosios įstaigos vykdomos veiklos.
17. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su ieškovo R. M. teiginiu, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai Klubu dalininkų įnašus, o ne dalininkų teises, pripažino dalininkų nuosavybę, tačiau nusprendė, kad tai neturi esminės įtakos teismo sprendimo teisėtumui ir pagrįstumui, nes pakeičių įstatų 22 punkte, be teismo pripažintos teisės aktams prieštaraujančios sąlygos dėl įnašo negažinumo, nėra nurodoma, jog pašalinus dalininką iš Klubu už dalininko teises nebus jam kompensuojama, punkte aptariami tik atvejai, kada dalininkas gali būti pašalintas iš Klubu. Pripažino, kad įstatų 22 punkto nuostatos, įtvirtinančios dalininko pašalinimo iš Klubu atvejus bei tokio sprendimo priėmimo tvarką, tiesiogiai nepažeidžia ieškovo teisės į nuosavybę.
18. Apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai patenkinio ieškovo M. I. ir I. A. reikalavimus dėl sprendimų pašalinti juos iš Klubu dalininkų pripažinimo negaliojančiais. Taip pat sutiko su teismo išvada, kad atsakovė neįrodė buvus pakankamus ir realius pagrindus pašalinti iš Klubu dalininkų ieškovo R. M., o nutarimo projekte bei susirinkimo protokole užfiksuoti išvardyti R. M. veiksmai negali būti pagrindas pašalinti jį iš Klubu dalininkų tarpo.
19. Apeliacinės instancijos teismas taip pat konstatavo, kad ieškovas R. M. neįrodė vienos iš būtinųjų civilinės atsakomybės taikymo sąlygų – patirtos žalos, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai jo reikalavimo dėl nuostolių atlyginimo netenkino.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

20. Kasaciniu skundu ieškovas R. M. prašo pakeisti Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 9 d. nutarties dalį, kuria paliktas nepakeistas Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimas tik iš dalies pripažinti atsakovės neeilinio visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. balandžio 19 d. sprendimu patvirtintą Klubu įstatų 22 punktą negaliojančiu, ir priimti naują sprendimą – tenkinti ieškio dalį dėl viso minėto įstatų 22 punkto pripažinimo negaliojančiu, prieisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 20.1. Bylą nagrinėję teismai, pažeisdami **CK 1.8 straipsnio** 1 dalį ir nukrypdami nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos aiškinant ir taikant šią teisės normą, nepagrįstai taikė įstatymo analogiją ir viešųjų įstaigų dalininko pašalinimo iš viešosios įstaigos instituto teisėtumo klausimą sprendė pagal asociacijų veiklą reglamentuojantį Asociacijų įstatymą.
 - 20.2. Bylą nagrinėję teismai, pažeisdami Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnyje ir žmogaus teisių ir pagrindinių laisvų konvencijos (toliau – Konvencija) Protokolo Nr. 1 1 straipsnyje įtvirtintus esminius nuosavybės neličiamumo ir teisinės apsaugos principus ir nukrypdami nuo Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos aiškinant ir taikant šias teisės normas, neteisėtai ir nepagrįstai nusprendė, kad viešosios įstaigos dalininkų pašalinimas yra viešosios įstaigos įstatų reglamentavimo dalykas ir atitinkamai viešosios įstaigos dalininkai gali būti pašalinti iš viešosios įstaigos bei jų turėtos dalininko teisės nušavinamos viešosios įstaigos įstatų (o ne įstatymo) pagrindu. Tokiu būdu bylą nagrinėję teismai be jokio teisinio pagrindo išplėtė nuosavybės ribojimo pagrindus viešųjų įstaigų dalininko teisių, kaip nuosavybės teisės objekto, atžvilgiu.
21. Atsiliepinu į ieškovo R. M. kasacinį skundą atsakovė prašo atmesti kasacinį skundą ir palikti nepakeistą apeliacinės instancijos teismo sprendimą, prieisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
 - 21.1. **Skundžiamu visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. balandžio 19 d. sprendimu nėra kėsinamasi į ieškovo R. M. ir kitų dalininkų nuosavybę. Dalininkų pašalinimo institutas atlieka apsauginę funkciją, t. y. šalinami tie dalininkai, kurių veiksmai ir / ar neveikimas daro esminę žalą įstaigai, kaip viešajam juridiniam asmeniui, prieštarauja įstaigos tikslams, sudaro esmines kliūtis įstaigai vykdyti veiklą ir siekti įstatuose įtvirtintų tikslų. Toks institutas atitinka Konstitucinio Teismo poziciją, kad pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti, ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl padarytų teisė priešingų veiklų ir (arba) dėl visuomenei būtino ir konstituciškai pagrįsto poreikio. Ginčijamų dalininkų pašalinimo institutu siekiama išvengti, jog Klubu dalininkais nebūtų asmenys, kurie savo veiksmais pažeidžia Klubu interesus, trukdo atsakovei įgyvendinti Klubu įstatų 5 punkte nurodytus veiklos tikslus, susijusius su krepšinio sporto plėtojimu bei populiarinimu.**
 - 21.2. Vadovaujantis Klubu įstatų 10 punktu, kurio ieškovas R. M. neginčija ir kurio nuostatos yra likusios iš ankstesnės atsakovės įstatų redakcijos, pageidaujantis tapti dalininku asmuo pateikia atsakovės vadovui prašymą juo tapti, šiame prašyme, be kita ko, išreškia pritarimą atsakovės veiklos tikslams. Taigi, pritarimas atsakovės veiklos tikslams yra esminė ir būtina asmens tapimo įstaigos dalininku prielaida ir sąlyga, todėl pagrįsta, kad asmens veikimas prieš atsakovės veiklos tikslus sudaro sąlygas įstatuose nustatyta tvarka ir sąlygomis jį pašalinti iš dalininkų tarpo.
 - 21.3. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 6 straipsnio 4 dalies nuostata yra savarankiškas pagrindas, suteikiantis atsakovei teisę savo įstatuose įtvirtinti dalininkų pašalinimo iš įstaigos institutą. Tuo atveju, jeigu kasacinis teismas nuspręs, kad dalininkų pašalinimo iš viešosios įstaigos institutas nepažeidžia Konstitucijos 23 straipsnio ir Konvencijos Protokolo Nr. 1, kasaciniame skunde keliamas klausimas dėl netinkamo analogijos taikymo netenka prasmės.
22. Ieškovi M. I. ir I. A. bei trečieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, atsiliepimo į kasacinį skundą nustatytais terminais nepateikė.

IV. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimo Nr. KT149- N15/2022 esmė

23. Teisėjų kolegija 2021 m. gruodžio 22 d. nutartimi kreipėsi į Konstitucinį Teismą, prašydama nuspręsti, ar **CK 2.34 straipsnio** 5 dalyje įtvirtintas teisinis reguliavimas tiek, kiek juo nustatytas draudimas viešųjų įstaigų dalininkų teisių išpirkimui *mutatis mutandis* (su tam tikrais pakeitimais) taikyti **CK** antrosios knygos II dalies IX skyriuje esančių teisinį reguliavimą, neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 3 daliai, 23 straipsniui ir konstituciniams teisinės valstybės principui.
24. Konstitucinis Teismas 2022 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. KT149-N15/2022 pripažino, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (2000 m. liepos 18 d. redakcija, Žin., 2000, Nr. 74-2262) 2.34 straipsnio 5 dalis tiek, kiek pagal ją viešosioms įstaigoms šio kodekso antrosios knygos IX skyriaus netaikomas, neprieštarauja Konstitucijai.
25. Konstitucinis Teismas pirmiau minėtą nutarimą motyvavo nurodydamas viešųjų įstaigų skirtumus nuo **CK** antrosios knygos IX skyriuje nurodytų privačių juridinių asmenų, be kita ko, kad viešųjų įstaigų dalininkai, nors ir dalyvauja viešosios įstaigos veikloje turinio įnašo pagrindu, neturi kokių nors dalių, nustatomų pagal jų, kaip dalininkų, įnašų į viešosios įstaigos kapitalą, jų teisės iš esmės skiriasi nuo **CK** antrosios knygos IX skyriuje nurodytų privačių juridinių asmenų dalyvių teisių naudojamesi savo teisėmis viešosios įstaigos dalininkai siekia tenkinti viešuosius interesus vykdamą visuomenei naudingą veiklą ir nesiekia kokios nors materialinės naudos iš viešosios įstaigos veiklos sau ar kitiems dalininkams, neįgyja reikalavimo teisės į viešosios įstaigos pelną ar kitą turtą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

V. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

26. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia **CPK 353 straipsnis**. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-2-684/2021**, 19 punktas).
27. Nagrinėjamų atvejų kasaciniame skunde keliami klausimai susiję su galimybe viešosios įstaigos įstatuose visuotiniams dalininkų susirinkimui suteikti teisę įstatų įtvirtintais atvejais pašalinti įstaigos dalininką.
28. Kaip nurodyta šios nutarties 5 punkte, pirmosios instancijos teismas sprendimu pripažino Klubu įstatų dalį, pagal kurią, pašalinus viešosios įstaigos dalininką, jo įnašas negražinamas, neteisėta ir dėl to ginčo tarp šalių kasacinėje byloje nėra.
29. Ieškovas R. M. kasaciniame skunde nurodo, kad viešosios įstaigos įstatuose apskritai negali būti nustatyta jos organo teisė pašalinti dalininką, nes tokia galimybė neįtvirtinta Viešųjų įstaigų įstatyme, o įstatymo analogiją bylą nagrinėję teismai taikė ir viešųjų įstaigų dalininko pašalinimo iš viešosios įstaigos instituto klausimą sprendė pagal asociacijų veiklą reglamentuojantį Asociacijų įstatymą nepagrįstai. Kasaciniame skunde nurodoma, kad buvimas viešosios įstaigos dalininku yra siejamas su atitinkamos viešosios įstaigos dalininko teisių turėjimu, todėl, viešosios įstaigos organui įgyvendinus minėtą dalininko pašalinimo teisę, pastarasis ne savo noru praranda nuosavybės teisę į jo iki tol valdytas viešosios įstaigos teises.
30. Teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant kasaciniame skunde keliamą teisės aiškinimo ir taikymo klausimą, susijusį su galimybe pašalinti viešosios įstaigos dalininką, pirmiausiai būtina atskleisti viešosios įstaigos ypatumus bei jų nulemtą Viešųjų įstaigų įstatyme įtvirtintų viešosios įstaigos dalininko teisių pobūdį ir apimtį.

Dėl viešosios įstaigos ypatumų, dalininko teisių pobūdžio ir apimties

31. **CK** 2.34 straipsnyje nustatyta, kad juridiniai asmenys skirstomi į viešuosius ir privačiuosius (1 dalis). Viešieji juridiniai asmenys yra valstybės ar savivaldybės, jų institucijų arba kitų asmenų, nesiekiančių naudoti sau, įsteigti juridiniai asmenys, kurių tikslas – tenkinti viešuosius interesus (valstybės ir savivaldybės įmonės, valstybės ir savivaldybės įstaigos, viešosios įstaigos, religinės bendruomenės ir t. t.) (2 dalis).
32. Viešųjų įstaigų įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad viešoji įstaiga – tai pagal šį ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti viešuosius interesus vykdamą švietimo, mokyimo ir moksline, kultūrinę, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomenei naudingą veiklą. To paties straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad viešoji įstaiga savo veikloje vadovaujasi savo įstatais, **CK**, Viešųjų įstaigų įstatymu ir kitais įstatymais bei kitais teisės aktais.

33. Viešųjų įstaigų įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad viešojoji įstaiga gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja įstatymams, viešosios įstaigos įstatams ir veiklos tikslams, o pagal šio straipsnio 2 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą viešajai įstaigai neleidžiama gauti perviršio (pelno) skirti kitiems veiklos tikslams, negu nustatyta viešosios įstaigos įstatuose; neatlyginintai perduoti viešosios įstaigos turto nuosavybę, pagal patikėjimą ar panaudos sutartį viešosios įstaigos dalininkui ar su juo susijusiam asmeniui, išskyrus šio įstatymo 17 straipsnio 10 dalyje nustatytą atvejį dalininkui gauti likviduojamos viešosios įstaigos turto, kurio vertė negali būti didesnė už įnašo vertę; skolinis pinigų už patikėtas iš savo dalininko ar su juo susijusio asmens; užtikrinti kitų asmenų prievolių įvykdymą. Viešųjų įstaigų įstatymo 3 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad viešojoji įstaiga turi teisę verstis įstatymų nedraudžiamą tikrą komercinę veiklą, kuri yra neatsejamai susijusi su jos veiklos tikslais.
34. Viešosios įstaigos dalininkas yra fizinis ar juridinis asmuo, kuris Viešųjų įstaigų įstatymo ir viešosios įstaigos įstatų nustatyta tvarka yra perdavęs viešajai įstaigai įnašą ir turi šio įstatymo, kitų įstatymų ir įstatų nustatytas dalininko teises, taip pat asmuo, kuriame dalininko teisės yra perleistos įstatų ar įstatymų nustatyta tvarka (Viešųjų įstaigų įstatymo 7 straipsnio 1 dalis).
35. Pagal Viešųjų įstaigų 13 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, viešosios įstaigos nuosavo kapitalo pagrindą sudaro dalininkų kapitalas, kuris, kaip nustatyta šio straipsnio 2 dalyje, yra lygus dalininkų įnašų vertei. Šio straipsnio 3–5 dalyje nustatyta, kad dalininkų įnašai gali būti pinigai, taip pat pagal Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymą įvertintas materialūs ir nematerialūs turtas. Kiekvieno įnašo vertė yra lygi įnešai pinigų sumai ar atitinka turto vertinimo ataskaitoje, sudarytoje ne vėliau kaip prieš 6 mėnesius iki dalininko įnašo perdavimo viešajai įstaigai, nurodytą turto vertę. Jeigu dalininkui tampa asmuo, įgyjęs dalininko teises iš viešosios įstaigos dalininko, dalininko teises įgyjusio asmens įnašų vertė atitinka dalininko teises perleidusio dalininko turėtų įnašų vertę. Jeigu dalininkas įgyja dalininko teises iš kito viešosios įstaigos dalininko, dalininko įnašų vertė padidėja jam dalininko teises perleidusio dalininko turėtų įnašų vertė. Dalininkui išduodamas jo įnašų vertę patvirtinantis dokumentas. Jeigu dalininkas papildomai perduoda viešajai įstaigai įnašą ar įsigyja dalininko teises iš kito dalininko, šis dokumentas turi būti pakeistas.
36. Nebaigtinis viešosios įstaigos dalininko neturtinių teisių sąrašas pateiktas Viešųjų įstaigų įstatymo 7 straipsnyje. Šio straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad viešosios įstaigos dalininkas turi šias neturtines teises: 1) dalyvauti ir balsuoti viešosios įstaigos visuotiniuose dalininkų susirinkimuose; 2) susipažinti su viešosios įstaigos dokumentais ir gauti viešosios įstaigos turimą informaciją apie jos veiklą; 3) kreiptis į teismą su ieškiniu prašydamas panaikinti viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo ir kitų viešosios įstaigos organų sprendimus, taip pat pripažinti negaliojančias valdymo organų sudarytus sandorius, jeigu jie prieštarauja imperatyviosiems įstatymų normoms, viešosios įstaigos įstatams arba protingumo ar sąžiningumo principams; 4) kreiptis į teismą su ieškiniu prašydamas uždrausti viešosios įstaigos valdymo organams atlikti sudaryti sandorius, prieštaraujančius viešosios įstaigos veiklos tikslams ar pažeidžiančius viešosios įstaigos valdymo organų kompetenciją; 5) kitas įstatymuose ir įstatuose nustatytas neturtines teises. Šio straipsnio 6 dalyje įtvirtinta viešosios įstaigos dalininko teisė perduoti ar kitaip perleisti dalininko teises.
37. Viešosios įstaigos dalininkui įstatymo taip pat suteikiama turinė teisė – gauti likviduojamos viešosios įstaigos turto dalį. Ši teisė įgyvendinama Viešųjų įstaigų įstatymo 17 straipsnio 10 dalyje nustatyta tvarka – patenkinius visus kreditorių reikalavimus, iš likusio viešosios įstaigos turto dalininkams gražinamas turtas, kurio bendra vertė negali būti didesnė nei dalininkų kapitalas; dalininkams gražinamas turtas paskirstomas proporcingai jų įnašų vertei; jei lieka nepaskirstyto turto, jis perduodamas kitiems Juridinių asmenų registre įregistruotiems viešiesiems juridiniams asmenims, kuriuos nustato visuotinis dalininkų susirinkimas ar teismas, priėmęs sprendimą likviduoti viešąją įstaigą.
38. Apibendrinus pirmą pateiktą teisinį reguliavimą matyti, kad viešosios įstaigos dalininkui asmuo gali tapti ir kartu dalininko teises įgyti, jeigu jis viešajai įstaigai perduoda įnašą arba dalininko teises įgyja iš kito asmens. Dalininkas neturtines teises gali įgyvendinti tik siekdamas, kad būtų patenkinti viešieji interesai, dėl kurių tenkinimo įsteigta ir veikia viešojoji įstaiga, bet negali siekti ir gauti turinės naudos sau ar kitiems dalininkams. Net ir viešosios įstaigos likvidavimo atveju įgyvendindamas turinę teisę gauti likviduojamos viešosios įstaigos turto, dalininkas negali gauti turinės naudos, susijusios su jo buvimu dalininku, kadangi jis turi teisę gauti likviduojamos viešosios įstaigos turto ne didesnės vertės, nei jo įnašo (įnašų), kurį (kuriuos) patvirtina viešosios įstaigos jam išduotas dokumentas, vertę.

Dėl galimybės pašalinti viešosios įstaigos dalininką

39. Spręsdami, ar viešosios įstaigos įstatuose galima nustatyti dalininkų pašalinimo tvarką ir sąlygas, bylą nagrinėję teismai laikėsi pozicijos, kad nors Viešųjų įstaigų įstatymas dalininkų šalinimo instituto neįtvirtina, tačiau ir nedraudžia savo statyboje jo nustatyti. Šią poziciją jie grindė Viešųjų įstaigų įstatymo 6 straipsnio 4 dalimi, pagal kurią įstatuose gali būti ne tik įstatyme aptartų, bet ir kitų šiame ir kitiems įstatymams neprieštaraujančių nuostatų, pagal įstatymo analogiją taikė Asociacijų įstatymą, kad asociacijos įstatuose turi būti nurodyti ir narių pašalinimo iš asociacijos tvarka bei sąlygos.
40. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad įstatymo analogija galima esant tokioms sąlygoms: nėra teisės normos, kuri reglamentuotų ginčo santykį; yra teisės norma, reglamentuojanti panašų santykį; yra toks teisės normų reguliuojamo ir nereguliuojamo santykio panašumas, kuris leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad analogijos taikymas yra pateisinamas, t. y. neprieštarauja santykio esmei ir pobūdžiui. Kasacinio teismo praktikoje pirmoji sąlyga aiškina kaip pozityviosios teisės normos, papročio, teismo precedento ar šalių susitarimo, kuris reglamentuotų ginčo santykį, nebuvimas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 8 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-503-469/2016 44 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
41. Vadinais, įstatymo analogija galima tik nustčius, kad nėra pozityviosios teisės normos, papročio, teismo precedento ar šalių susitarimo, kuris reglamentuotų ginčo santykį.
42. Spręsdami dėl pozityviosios teisės normų, galimai reglamentuojančių nagrinėjamoje byloje kilusį ginčo santykį, (ne)buvimą, teisėjų kolegija pažymi, kad Viešųjų įstaigų įstatyme, skirtingai nei Asociacijų įstatyme, nėra reguliavimo, nustatančio, kad viešosios įstaigos įstatuose turėtų ar galėtų būti nustatyta viešosios įstaigos organo teisė pašalinti dalininką.
43. Teisėjų kolegijos vertinimu, Viešųjų įstaigų įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta bendro pobūdžio teisės norma, pagal kurią viešosios įstaigos įstatuose gali būti ir kitų Viešųjų įstaigų įstatymui ir kitiems įstatymams neprieštaraujančių nuostatų, negali būti aiškina kaip suteikianti teisę viešosios įstaigos įstatuose įtvirtinti viešosios įstaigos organo teisę pašalinti viešosios įstaigos dalininką.
44. Tokį vertinimą teisėjų kolegija grindžia Viešųjų įstaigų įstatyme įtvirtintais viešosios įstaigos kaip viešojojo juridinio asmens bei viešosios įstaigos dalininko, kuris viešosios įstaigos veikloje dalyvauja (tampa viešosios įstaigos dalininku ir įgyvendina dalininko teises) turinio įnašo pagrindą, kas būdinga privatus, bet ne viešojojo juridinio asmens dalyviui, ypatumais.
45. Kadangi asmens buvimas viešosios įstaigos dalininku yra grindžiamas jo paties ar kito asmens, iš kurio pirmasis įgyjo dalininko teises, įstaigai perduotu turiniu įnašu, t. y. nuosavybe, o viešosios įstaigos likvidavimo atveju dalininkas turi teisę atgauti šią nuosavybę ar jos dalį, teisėjų kolegijos vertinimu, viešosios įstaigos dalininko turinės teisės apsaugai taikytinas savininko teisių apsaugai skirtas teisinis reguliavimas, įtvirtintas Konstitucijoje (23 straipsnis), [CK](#) (4.93 straipsnis), kituose teisės aktuose.
46. Įvertinusi visa, kas išdėstyta anksčiau, teisėjų kolegija nusprendžia, kad Viešųjų įstaigų įstatyme nėra įtvirtintas reguliavimas, nustatantis pareigą ar teisę viešosios įstaigos įstatuose nustatyti viešosios įstaigos organo teisę pašalinti viešosios įstaigos dalininką. Šiame įstatyme taip pat nėra teisės normų, nukreipiančių į kitus įstatymus, kuriuose būtų toks reguliavimas.
47. Pasisakydama dėl galimybės sprendžiant nagrinėjamoje byloje kilusį ginčą taikyti kituose teisės aktuose esantį teisinį reguliavimą pagal įstatymo analogiją, teisėjų kolegija pažymi, kad, atsižvelgiant į tai, kas nurodyta šios nutarties 44–45 punktuose, taip pat į tai, kad dalyvavimas asociacijų veikloje grindžiamas narystės, bet ne turinio įnašo pagrindu, nėra tokio teisės normų reguliuojamo ir nereguliuojamo santykio panašumo, kuris leistų daryti pagrįstą išvadą, kad analogijos taikymas yra pateisinamas, t. y. neprieštarauja santykio esmei ir pobūdžiui (žr. šios nutarties 40 punktą), todėl nagrinėjamoje byloje negali būti pagal įstatymo analogiją taikoma Asociacijų įstatyme įtvirtinta teisės norma, nustatanti, kad asociacijos įstatuose turi būti nurodyta narių pašalinimo iš asociacijos tvarka bei sąlygos.
48. Teisėjų kolegijos vertinimu, teisinėje valstybėje netoleruotinos situacijos, kad viešosios įstaigos dalininkas, kurio veiksmas prieštarauja viešosios įstaigos veiklos tikslams, todėl kyla grėsmė tokios įstaigos veiklos tęstinumui, negalėtų būti pašalinamas užtikrinant, kad pašalinimo procese nebus pažeistos įstatymų saugomos jo, kaip dalininko, teisės.
49. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjamoje byloje aktualūs ir turėtų būti taikomas [CK](#) antrosios knygos IX skyriaus įtvirtintas teisinis reguliavimas, kiek jame nustatyta juridinio asmens dalyvio teisė kreiptis į teismą reikalaujant, kad juridinio asmens dalyvio teisės, priklausančios juridinio asmens dalyviui, kurio veiksmas prieštarauja juridinio asmens veiklos tikslams ir kai negalima pagrįstai manyti, kad tai veiksmas atliktas paties, būtų parduotos juridinio asmens dalyviui, kuris kreipiasi, įgyvendinti, viena vertus, turėtų būti užtikrinta viešosios įstaigos dalininko, kurio teisės išperkamos priverstine tvarka, turinės teisės, susijusios su įnašu, apsauga, kita vertus, nepaneigta viešosios įstaigos veiklos tęstinumas, kurs, teisėjų kolegijos vertinimu, laikytinas viešojojo intereso. Todėl, sprendžiant dėl išperkamos viešosios įstaigos dalininko teisės kainos (sumokama maksimali kaina, atitinkanti dalininko įnašo (įnašų), kurį (kuriuos) patvirtina viešosios įstaigos jam išduotas dokumentas, vertę, kaip nurodyta šios nutarties 39 punkte pateiktame teisinio reguliavimo apibendrinime, sumokama mažesnė kaina ar apskritai ji nemokama), turėtų būti nustatyta, kokios vertės viešosios įstaigos turto turėtų teisę gauti viešosios įstaigos dalininkas, dėl kurio teisė įšpikimo kainos yra sprendžiama, pagal Viešųjų įstaigų įstatymo 17 straipsnio 10 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą, jeigu viešojoji įstaiga būtų likviduojama. Taip nustatyta kaina, teisėjų kolegijos vertinimu, užtikrintų pusiausvyrą tarp viešosios įstaigos dalininko teisės gauti teisingą atlyginimą už išperkamas teises ir kito (kitų) viešosios įstaigos dalininko (dalininkų) intereso inicijuoti priverstinį dalininko teisių špikimą bei nutraukti dalininko, kurio veiksmas prieštarauja viešosios įstaigos tikslams, veiksmus, tokiu būdu užtikrinant viešosios įstaigos veiklos tęstinumą.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

52. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai netinkamai taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias galimybę pašalinti viešosios įstaigos dalininką, nepagrįstai pagal analogiją taikė Asociacijų įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą, todėl bylą nagrinėjusių teismų procesiniai sprendimai keistini tenkinant ieškovo R. M. ieškinio dalį dėl Klubo įstatų 22 punkto pripažinimo negaliojančiu visa apimtimi.
53. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 2 dalį, jeigu ieškinyje patenkintas iš dalies, šiame straipsnyje nurodytos išlaidos priešinamos ieškoviui proporcingai teismo patenktų reikalavimų daliai, o atsakoviui – proporcingai teismo atmettų ieškinio reikalavimų daliai. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 5 dalį, jeigu kasacinis teismas, nepervedusios bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.
54. Pažymėtina, kad bylos šalys ginčą žemesnės instancijos teismuose buvo nagrinėtos du kartus. Ieškovas R. M. ieškiniu reikė du neturtinius ir vieną turinį reikalaujant ir atitinkamai už juos sumokėjo 432 Eur (75 + 75 + 282). Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ieškovo R. M. realios ir pagrįstos atstovavimo išlaidos bylą du kartus nagrinėjant šios instancijos teismuose sudaro 1505,44 Eur. Kadangi, atsižvelgiant į galutinę procesinę bylos baigtį, iš esmės yra tenkinti du iškovoto neturtiniai reikalavimai, o turinis atmettas, ieškoviui R. M. iš atsakovės prieštinas už ieškinį sumokėto 150 Eur (75 + 75) žyminio mokesčio atlyginimas. Proporcingai tenktų reikalavimų daliai (patenkinti du iš trijų) ieškoviui R. M. iš atsakovės prieštinas 1008,64 Eur (1505,44 x 67 / 100) atstovavimo išlaidų atlyginimas. Iš viso ieškoviui iš atsakovės prieštinas 1158,64 Eur (150 + 1454,28) išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, atlyginimas.
55. Bylą antrą kartą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme atsakovė patyrė 774 Eur atstovavimo išlaidų. Kadangi ieškiniu buvo pareikšti penki reikalavimai (trys – R. M. ir po vieną reikalavimą M. I. ir I. A.) ir tik vienas R. M. reikalavimas pripažintas nepagrįstu (dėl nuostolių atlyginimo), proporcingai atmettų reikalavimų daliai (atmetas vienas iš penkių) atsakovei iš ieškovo prieštinas 154,80 Eur (774 Eur x 20 / 100) bylinėjimosi išlaidų atlyginimas. Atlikus atsakovės ir 54 punkte nurodytų ieškovo R. M. priešpriešinių reikalavimų įskaitymą, ieškovo R. M. naudai prieština 1003,84 Eur išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.
56. Bylą nagrinėjant pirmą kartą apeliacinės instancijos teisme ieškovas už apeliacinį skundą dėl procesinio sprendimo, kuriuo netenkinti trys ieškinių reikalavimai, sumokėjo 432 Eur žyminio mokesčio. Kadangi iš esmės yra tenkinti du iškovoto neturtiniai reikalavimai, o turinis atmettas, ieškoviui R. M. iš atsakovės prieštinas už ieškinį sumokėto 150 Eur (75 + 75) žyminio mokesčio atlyginimas. Apeliacinės instancijos teismas ieškovo patirtų 769,53 Eur atstovavimo išlaidų bylą laikė nevirsiančią teisės aktų nustatyto maksimalaus dydžio užmokesčio už apeliacinį skundą parengimą. Proporcingai tenktų reikalavimų daliai (patenkinti du iš trijų) ieškoviui R. M. iš atsakovės prieštinas 515,59 Eur (769,53 x 67 / 100) atstovavimo išlaidų atlyginimas. Iš viso ieškoviui iš atsakovės prieštinas 665,59 Eur (150 + 515,59) išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmą kartą apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas.
57. Bylą nagrinėjant antrą kartą apeliacinės instancijos teisme ieškovas už apeliacinį skundą, kuriuo reikė du reikalavimus, sumokėjo 357 Eur žyminį mokesť (282 Eur už turinį reikalaujant ir 75 Eur už neturtinį) ir patyrė: 1331 Eur išlaidų už advokato pagalbą rengiant apeliacinį skundą; 532,40 Eur – už pagalbą rengiant atsiliepimą į atsakovės apeliacinį skundą. Kadangi tenkintas tik neturtinis jo reikalavimas, ieškoviui R. M. iš atsakovės prieštinas 75 Eur žyminio mokesčio atlyginimas ir proporcingai tenktų reikalavimų daliai (tenkintas vienas iš dviejų) jam iš atsakovės prieštinas 665,50 Eur (1331 x 50 / 100) išlaidų už apeliacinio skundo parengimą atlyginimas. Tuo tarpu susidarantis išlaidų už atsiliepimą į atsakovės apeliacinį skundą prieštinas visos, nes atsakovės apeliacinio skundo reikalavimas atmetti ieškovo reikalavimą dėl jo pašalinimo iš dalininkų yra atmettas. Iš viso ieškoviui iš atsakovės prieštinas 1272,9 Eur (75 + 665,50 + 532,40) išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant antrą kartą apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas.
58. Bendras ieškoviui prieštinių jo patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose bylinėjimosi išlaidų dydis sudaro 2942,33 Eur (557–57 punktai).
59. Tenkinant kasacinį skundą, ieškoviui R. M. iš atsakovės prieštinas bylinėjimosi išlaidų, sudarantių sumokėtą 75 Eur žyminį mokesť, atlyginimas, taip pat bylinėjimosi išlaidų, patirtų už advokato pagalbą, atlyginimas. Ieškovas prašė prieštis iš atsakovės 1497,77 Eur ieškiniui advokato pagalbą apmokėti atlyginimą už kasacinio skundo parengimą, pateikė šias išlaidas pagrindžiančius įrodymus. Nurodyta suma nevirsia užmokesčio už advokato teikiama pagalbą maksimalų dydį, nustatytą Rekomendacijų dėl civilinės bylos prieštino užmokesčio už advokato padėjėjo teikiama teisinę pagalbą (paskaus) maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.), 8.12 punkte, todėl ieškoviui prieština iš atsakovės. Iš viso ieškoviui iš atsakovės prieštinas 1572,77 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.
60. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad valstybė patyrė 89,30 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Proporcingai tenktų ir atmettų ieškinio reikalavimų daliai, valstybei iš ieškovo R. M. prieština 17,86 Eur (89,30 Eur x 20 / 100) šių išlaidų atlyginimo, o valstybei iš atsakovės – 71,44 Eur (89,30 – 17,86) šių išlaidų atlyginimo. Kadangi pirmosios instancijos teismo išduotas vykdomasis dokumentas dėl 26,79 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, išieškijimu, yra įvykdytas ([CPK 179 straipsnio](#) 3 dalis), įvertinus bylos procesinę baigtį, apgėžinta pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis grąžinant ieškoviui dalį iš jo išieškotų lėšų ir atitinkamai šias lėšas papildomai prieštinas iš atsakovės ([CPK](#) 760, 762 straipsniai).
61. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 27 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 12,14 Eur tokių išlaidų. Kasaciniam teismui nusprendus tenkinti kasacinį skundą, šių išlaidų atlyginimas valstybei prieštinas iš atsakovės.

n u t a r i a :

Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. vasario 9 d. nutartį pakeisti ir jos rezoliucinę dalį išdėstyti taip:
„Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimą pakeisti.
Pripažinti negaliojančia atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) neeilinio visuotinio dalininkų susirinkimo 2019 m. balandžio 19 d. sprendimo dalį, kuria buvo patvirtintas atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ įstatų 22 punktą: „Dalininkas gali būti šalinamas iš Įstaigos esant šioms pagrindams (bet kuriam vienam iš jų): kai daugiau kaip vienerius metus nedalyvauja Įstaigos veikloje, nevykdo dalininko pareigų, sistemingai pažeidinėja Įstaigos įstatus, ar kitus teisės aktus, reglamentuojančius Įstaigos veiklą, sistemingai pažeidinėja krepšinio sporte nusistovėjusias ir pripažintas tradicijas, garbingo žaidimo („fair play“) principus, kenkia Įstaigos ir krepšinio sporto reputacijai, ją diskredituoja, įsisteijusiu teismo nuosprendžiu yra pripažintas padaręs nusikalstamą veiklą ar padarė Įstaigai didelės žalos. Dalininkas šalinamas iš Įstaigos dalininkų tarpo visuotinio dalininkų susirinkimo sprendimu, priimtu 2/3 (dviejų trečiųjų) susirinkime dalyvaujančių dalininkų balsų dauguma. Dalininkas laikomas pašalintu ir netenka teisių ir pareigų nuo visuotinio dalininkų sprendimo priėmimo momento. Dalininką pašalinus iš Įstaigos jo sumokėtas įnašas negražinamas.“
Priteisti iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) ieškovui R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 1003,84 Eur (vieną tūkstantį tris Eur 84 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Priteisti iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) valstybei 71,44 Eur (septyniasdešimt vieną Eur 44 ct) procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.
Priteisti iš ieškovo R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) valstybei 17,86 Eur (septyniolika Eur 86 ct) procesinių dokumentų siuntimo išlaidų atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.
Kitą Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.
Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. spalio 1 d. papildomą sprendimą pakeisti.
Priteisti iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) šių bylinėjimosi išlaidų bylą nagrinėjant pirmą kartą apeliacinės instancijos teisme atlyginimą:
ieškovui R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 665,59 Eur (šešis šimtus šešiasdešimt penkis Eur 59 ct);
ieškovui M. I. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 422,26 Eur (keturis šimtus dvidešimt du Eur 26 ct);
ieškovui I. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 422,26 Eur (keturis šimtus dvidešimt du Eur 26 ct).
Priteisti iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) šių bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimą:
ieškovui R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 1272,90 Eur (vieną tūkstantį du šimtus septyniasdešimt du Eur 90 ct);
ieškovui M. I. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 399,30 Eur (tris šimtus devyniasdešimt devynis Eur 30 ct);
ieškovui I. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 399,30 Eur (tris šimtus devyniasdešimt devynis Eur 30 ct).“
Atgręžti Panevėžio apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 28 d. sprendimo, pagal kurį iš ieškovo R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) valstybei išieškota 26,79 Eur (dvidešimt šeši Eur 79 ct), vykdymą ir šių sumokėtų lėšų dalį, sudarančią 8,93 Eur (aštuonis Eur 93 ct), grąžinti ieškovui R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*).
Priteisti iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) valstybei 8,93 Eur (aštuonis Eur 93 ct) procesinių dokumentų siuntimo išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.
Priteisti ieškovui R. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) 1572,77 Eur (vieną tūkstantį penkis šimtus septyniasdešimt du Eur 77 ct) kasaciniame teisme turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
Priteisti iš atsakovės VšĮ Krepšinio klubo „Lietkabelis“ (j. a. k. 301048677) valstybei 12,14 Eur (dvylika Eur 14 ct) procesinių dokumentų siuntimo išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Driukas

Taminskas

Vasarienė